

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรและด้านงานบริหารทั่วไป จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์และวุฒิการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 85 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลการวิเคราะห์จากการนำไปทดลองใช้ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ อยู่ระหว่าง .26 - .86 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .98 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบในการศึกษาค้นคว้าใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้และการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ การทดสอบค่าที (*t-test*) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (*One-Way ANOVA*) สำหรับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดทำแบบสนทนากลุ่ม (*Focus Group*) จากผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการคัดเลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 9 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้จัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 85 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อจำแนกตามสถานภาพ เป็นบรรพชิตจำนวน 43 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.60 และเป็นฆราวาสจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เป็นผู้บริหารจำนวน 9 รูป คิดเป็นร้อยละ 10.60 และเป็นครูผู้สอนจำนวน 76 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 67 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 78.80 และครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่

10 ปีขึ้นไป จำนวน 18 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 21.20 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 68 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 14.10

2. สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านวิชาการและด้านงบประมาณ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านบุคลากร

2.1 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ด้านงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียง 2 ข้อเท่านั้น อยู่ในระดับมาก เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี และการจัดทำแผนปฏิบัติงานและปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการที่วางไว้ ส่วนรายข้ออื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผลตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้ายอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

2.2 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ระบบการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชีที่ได้มาตรฐานและกฎ ระเบียบ วิธีการในการจัดสรรงบประมาณมีความคล่องตัว ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดสรรเงินกองทุนสงเคราะห์ หรือสวัสดิการให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน

2.3 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้ได้มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ การจัดกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรที่หลากหลาย เช่น ศึกษาดูงาน จัดอบรม เป็นต้น และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่าง

สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้าย ได้แก่ การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษบุคลากร

2.4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ด้านงานบริหารทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดและให้บริการการศึกษาแก่บุคคล ชุมชน หน่วยงานและสถานสังคมอื่น การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และการจัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาโรงเรียน ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้าย ได้แก่ การวางแผนและดำเนินการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในโรงเรียน

3. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์

3.1 จำแนกตามสถานภาพของผู้จัดการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านบุคลากร ส่วนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านงานบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 จำแนกตามตำแหน่งของผู้จัดการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 จำแนกตามประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.1 ในด้านวิชาการ ในรายข้อเรื่อง การจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก จึงได้รับแนวทางการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การปลูกฝังนิสัยทุกขณะที่ทำกิจกรรม การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชาและการมีจิตสำนึกว่านักเรียนเป็นเสมือนลูกตนเอง

4.2 ในด้านงบประมาณ ในรายข้อเรื่อง การจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับที่ 1 จึงได้รับแนวทางการพัฒนาจาก

ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ระคมทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ภายในโรงเรียน และฝึกการปฏิบัติงานซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์เพื่อสร้างควมมีวินัย

4.3 ในด้านบุคลากร ในรายชื่อเรื่อง การดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้ได้มาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับที่ 1 จึงได้รับแนวทางการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การคัดสรรบุคลากรเข้าทำงาน ฝึกอบรม นิเทศและอำนวยความสะดวก ด้านสื่อการเรียนการสอน

4.4 ในด้านงานบริหารทั่วไป ในรายชื่อเรื่อง การจัดและให้บริการการศึกษาแก่บุคคล ชุมชน หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับที่ 1 จึงได้รับแนวทางการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ กำหนดยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม และผลงานต่อชุมชน การนำธรรมะสู่ประชาชนและการร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใน จังหวัดสุรินทร์ ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านวิชาการและด้านงบประมาณ ส่วนด้านที่มีคะแนน เฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านบุคลากร ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้พยายามช่วยกัน แก้ไขปัญหามาโดยลำดับ โดยมีการจัดฝึกอบรมและจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้บริหารและคณะ ครูผู้สอน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ได้ให้ ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ใหม่ที่กำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรของ สถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นควบคู่กับการจัดการศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรมภายใต้ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 (สิทธิกร อ้วนศิริ, 2552, หน้า 11) นอกจากนี้ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ (2552, หน้า 25) ได้ยึดถือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2561 จึงทำให้มีสภาพปัญหาโดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสมคิด ตะวังทัน (2542, หน้า 80) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ พระรังสรรค์ พิมพ์ช่างทอง (2548, หน้า 88) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุโขทัย ในทัศนะของผู้บริหาร ครูและกรรมการ ในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และพระปลัดชัยวัฒน์ ธรรมบันเทิง (2548, หน้า 60, 67) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 11 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นมีจำนวนจำกัด การบริหารงานทั่วไปจึงต้องดูแลให้ทั่วถึง เพราะเป็นการบริหารงานทุก ๆ ด้าน เช่น การวางแผน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การจัดองค์การ การควบคุมบังคับบัญชา การสั่งการ การมอบหมายงาน การวัดและประเมินผลงาน เป็นต้น จึงเกิดปัญหากับผู้จัดการศึกษาที่ได้รับหน้าที่ในการดูแลงาน โดยทั่วไป และตามที่ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2552, หน้า 30-31) กล่าวถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและก็ยังขาดการจัดการศึกษาจากภาคส่วนภายนอก ขาดการนำข้อมูลมาทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ขาดการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี จึงมีสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาด้านงานบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางที่ต้องเร่งแก้ไขเป็นอันดับแรก

1.1 ด้านวิชาการ สภาพปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเพียง 2 ข้อ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่อยู่ในสมณะเพศนั้น ยังเป็นเยาวชนเช่นเดียวกับคนทั่วไปที่จำเป็นต้องศึกษาอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ตามที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2547, หน้า 14) ได้กล่าวว่า สังคมไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศาสนาในทางศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม เพราะเชื่อว่า ศาสนาสามารถช่วยให้สังคมมีความสันติสุขและเกิดสันติภาพได้ อย่างไรก็ตาม เยาวชนที่อยู่ในสมณะเพศ เมื่อก้าวเข้าสู่บรรพชาศีลสมา จึงต้องศึกษาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มากเป็นพิเศษ จึงเป็นภาระของผู้ปกครองที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนต้องกำกับ

ติดตาม ดูแลให้มีความประพฤติอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม ส่วนผู้จัดการศึกษาก็ต้องเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตาม มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่วัยของนักเรียนและเหมาะสมแก่สมณสาธูป อันดับที่สอง การจัดทำแผนปฏิบัติงานและปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการที่วางไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ ผู้รับหน้าที่ในการจัดทำแผนงานนั้นมีประสบการณ์น้อยผสมกับภาระงานที่หนักหลายด้าน จึงเป็นเหตุให้การวางแผนล่าช้าหรือไม่สามารถจัดทำเป็นรายละเอียดได้ ส่วนรายชื่อที่มีสภาพปัญหาอยู่ในอันดับที่สาม อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับประเทศ ต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพและให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมอย่างสมดุล (สิทธิกร อ้วนศิริ, 2552, หน้า 1) แต่เนื่องจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย การพัฒนาจึงจำกัดอยู่ในวงแคบและสื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน รวมทั้งปัญหาทางหลักสูตรที่ไม่ค่อยชัดเจน ไม่มีจุดยืนที่แน่ชัดเท่าที่ควร มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552, หน้า 30-31) เป็นสาเหตุให้การจัดการศึกษามีปัญหา ไม่สามารถพัฒนาเท่าเทียมกับคนที่เรียนในโรงเรียนทั่วไปได้

1.2 ด้านงบประมาณ สภาพปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับงบประมาณที่ล่าช้า สอดคล้องกับพระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร (2554, หน้า 1-2) แห่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กล่าวว่า กฎ ระเบียบ วิธีการเกี่ยวกับงบประมาณ ทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ ขาดงบประมาณด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน และงบประมาณกิจกรรม มีปัญหางบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงเป็นผลต่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือผู้ที่มีฐานะยากจนไม่สามารถไปเรียนตามโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดได้ ทำให้การจัดการศึกษามีปัญหากับงบประมาณ การจัดหาวัสดุครุภัณฑ์จึงต้องจำกัด สื่อการเรียนการสอนต้องเป็นไปตามอัตภาพตามที่มีอยู่ ทางผู้บริหารจึงต้องจัดหาเองหรือรอรับจากผู้บริจาคที่เห็นความสำคัญของการศึกษาพระปริยัติธรรม อันดับที่สอง ระบบการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชีที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเงินอุดหนุนที่ได้รับนั้น มาจาก

เงินรายหัวของนักเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีขนาดเล็กนักเรียนน้อย เงินอุดหนุนรายหัวจึงน้อยตามไปด้วย การจัดการด้านการเงิน การบัญชีนั้น เป็นการบริหารและดำเนินการเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่าย การจ่ายและการควบคุมเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามระเบียบและหลักเกณฑ์ (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2527, หน้า 97) แต่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ได้รับเงินอุดหนุนจากจำนวนรายหัวของนักเรียน เมื่อได้รับมาแล้วก็ต้องนำไปใช้จ่ายกับการจ่าย ค่าตอบแทนแก่คณะครู รายรับรายจ่ายไม่แน่นอน และส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปตามพลวัติของผู้มีจิตศรัทธาที่ร่วมบริจาคหรือจากเงินทำบุญของแต่ละวัด ผิดกับประสิทธิภาพของผู้บริหารการเงินยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอ ระบบการวางแผนการจัดการการเงินการบัญชีจึงไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน อันดันดับที่สาม กฎ ระเบียบ วิธีการในการจัดสรรงบประมาณมีความคล่องตัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความล่าช้าของขั้นตอนในการจัดสรรงบประมาณของแต่ละโรงเรียนมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ต้องเป็นไปตาม กฎ ระเบียบ วิธีการต่าง ๆ ต้องใช้เวลาในการพิจารณาเพราะงบประมาณมีจำนวนจำกัด ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถอนุมัติได้ และบางครั้งเมื่อได้รับการอนุมัติแล้วก็ต้องมีการตรวจสอบเป็นขั้นตอนหลายอย่าง ทำให้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ต้องล่าช้าตามไปด้วย ถึงอย่างไรก็ตามงานงบประมาณก็มีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านบุคลากร สภาพปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้ได้มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะการคัดเลือกบุคลากรที่ได้มาตรฐานจะส่งผลต่อส่วนต่าง ๆ ขององค์กร และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรในที่สุด ซึ่ง กิตติมา ปรีดีคิลิก (2532, หน้า 82) กล่าวว่า คนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะปัจจัยอื่น ๆ จะดำเนินไปได้ด้วยดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับคนทั้งสิ้น ถ้าจัดสรรบุคลากรที่ไม่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน ผลของงานก็ไม่สำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนใหญ่นั้นจะเรียนจบมาในสาขาที่ไม่ตรงกับรายวิชาที่สอนหรืองานที่รับผิดชอบ จึงไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน หรืออาจจะไม่ได้จบสายครูโดยตรง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพจึงไม่ได้มาตรฐาน อันดับที่สอง การจัดกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรที่หลากหลาย เช่น ศึกษาดูงาน จัดอบรม เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกิดปัญหาในด้านงบประมาณส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร ในบางโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย บุคลากรมีจำนวนจำกัด ขาดประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาอบรม หรือไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ไม่สามารถทำได้ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรจึงไม่เกิดขึ้น งานจึงไม่ได้รับผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย โรงเรียนก็ด้อย

การพัฒนาไปโดยปริยาย อันดับที่สาม การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และ ต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญนั้น มีสภาพเป็นกันเอง คณะครูที่มาสอนในโรงเรียนจึงมาจากจิตใจที่มีศรัทธาเท่านั้น มีความตั้งใจ ยากจะมาช่วยเหลืองานด้านศาสนาหรือได้รับคัดเลือกแบบระบบอุปถัมภ์ ค่าตอบแทนก็น้อย การประเมินผลจึงใช้วิจารณ์ญาณเข้ามาช่วย โดยการดูจากลักษณะภายนอก ไม่มีการประเมินผล การปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นระบบ ระเบียบ จึงขาดความต่อเนื่องในการประเมินผล ดังนั้น ด้านงานบุคคลจึงมีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านงานบริหารทั่วไป สภาพปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดและให้บริการการศึกษาแก่บุคคล ชุมชน หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทางโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน ประชาชน ชุมชน หน่วยงานอื่นจึงไม่มีความเข้าใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัตตชัย อรรถนันท์ (2524, หน้า 14) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวาง และมีความสำคัญมากต่อหน่วยงานการศึกษาหรือโรงเรียน เปรียบเสมือนเป็นหัวใจของโรงเรียน โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับชุมชน การให้บริการด้านการศึกษาแก่บุคคล ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น จำเป็นต้องดึงแรงศรัทธาและความเชื่อมั่นจากชุมชนให้เร็วที่สุด โดยเน้นในการนำเสนอผลงานหรือมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับทราบ เพราะผู้ปกครองบางคนยังไม่รู้ว่า ลูกหลานของตนเองไปเรียนอะไรบ้างหรือมีความเป็นอยู่อย่างไร ทางโรงเรียนขาดการเข้าร่วม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ความร่วมมือ ความสัมพันธ์กับชุมชนจึงขาดหายไป อันดับที่สอง การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภายในชุมชนนั้น มีสภาพความเป็นอยู่ที่พอกินพออยู่ อีกทั้งผู้ปกครองบางท่านก็อาศัยอยู่ในต่างถิ่น การเดินทางคมนาคม จึงยากลำบาก ขาดการติดต่อสัมพันธ์กับทางโรงเรียน ซึ่ง กิตติ ธีรสานต์ (2539, หน้า 27) กล่าวว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น มีปัญหาทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ โดยเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์และการให้บริการแก่ชุมชน จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่จะต้องนำพาผู้ปกครองและคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนด้วย อันดับที่สาม การจัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านระบบโครงสร้างในการบริหารโรงเรียน มีความจำกัดเฉพาะเพียงภายในเท่านั้น การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาโรงเรียนไม่สามารถเผยแพร่ไปสู่สาธารณชนได้ตามต้องการ แม้แต่

การประชาสัมพันธ์ก็ยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถ ขาดประสบการณ์ และขาดการติดต่อกับหน่วยงานอื่น เป็นสาเหตุให้การพัฒนาโรงเรียนต้องอาศัยเฉพาะวัด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการในการช่วยประชาสัมพันธ์ตามที่สามารถจะทำได้เท่านั้น ดังนั้น จึงทำให้สภาพด้านงานบริหารทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์

2.1 จำแนกตามสถานภาพของผู้จัดการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านบุคลากร ส่วนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านงานบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้จัดการศึกษาที่เป็นฝ่ายบรรพชิตมีสภาพปัญหาการจัดการศึกษามากกว่าฝ่ายฆราวาส ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนที่อยู่ในสถานภาพเป็นบรรพชิตกับครูผู้สอนที่เป็นฆราวาส ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน จึงอาจเป็นผลต่อการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสำรวม อัครวิชา (2542, หน้า 70) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิตและฆราวาสมีปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่เป็นบรรพชิตมีปัญหา มากกว่าครูที่เป็นฆราวาส ซึ่งสอดคล้องกับพระสัญญา เคนาภูมิ (2548) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขวัญการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับขวัญการปฏิบัติงานของสถานภาพครูต่างกันระหว่างบรรพชิตกับคฤหัสถ์โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่เป็นบรรพชิตมีขวัญการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่เป็นคฤหัสถ์ พิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและด้านความมั่นคงในอาชีพ ส่วนพระชัยมงคล สุพรรณอินทร์ (2550, หน้า 86) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อจำแนกตามสถานภาพในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการธำรงรักษาบุคลากร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากร

ที่เป็นพระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดีกว่าบุคลากรที่เป็นฆราวาส จึงสามารถบ่งชี้ให้รู้ว่าผู้จัดการศึกษาที่มีสถานภาพต่างกัน มีสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านบุคลากรนั้น มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องมาจาก การครองชีพของครูผู้สอนที่เป็นฆราวาสจำเป็นต้องมีการะงานด้านครอบครัวมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น การเดินทาง การแต่งตัวและการบริโภคอาหารย่อมต้องจ่ายมากขึ้น ตรงกันข้ามกับครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิตที่มีที่อาศัยภายในวัดเป็นหลักเป็นแหล่ง ไม่จำเป็นต้องไปเช่าหรือซื้อบ้านอยู่ ในส่วนการครองชีพก็ไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายมากจนเกินความจำเป็น แต่ในด้านการจัดการศึกษานั้น บรรพชิตจะมีปัญหามากกว่าฆราวาส ซึ่งเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงาน ความคล่องตัวในการติดต่อประสานงาน การผลิตสื่อที่มีจำกัด และการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู อนึ่ง บรรพชิตไม่จำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การคัดสรรบุคลากรที่เป็นบรรพชิตเข้ามาทำงานภายในโรงเรียน จึงเลือกได้ตามความชอบใจของผู้บริหาร ส่งผลต่อสภาพปัญหาการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน เพราะฉะนั้นสถานภาพจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษา

ส่วนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านงานบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ น่าจะมีสาเหตุมาจากงานวิชาการ งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไปเป็นงานที่มีโครงสร้างชัดเจน และเป็นงานที่ทั้งผู้จัดการศึกษาที่เป็นบรรพชิตและเป็นฆราวาสได้ทำงานร่วมกัน มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยกันทุกฝ่าย ผู้บริหารได้มอบหมายให้คณะครูทำงานร่วมกันในด้านการสอนและยังทำงานในด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554, หน้า 5) อีกทั้งการจัดสรรงบประมาณก็ได้มาจากเงินอุดหนุนเพียงแค่นี้ใช้เป็นค่าตอบแทนครูเท่านั้น ส่งผลถึงการนำสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน และวัสดุครุภัณฑ์ที่ไม่ทันสมัยเข้ามาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาวีเศษ ปญญาวชิโร (2554, หน้า 1-2) ที่ได้กล่าวว่าบุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียน จึงมีความเข้าใจตรงกันถึงงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งครูบรรพชิตและครูฆราวาสจึงได้รับรู้ถึงสภาพปัญหาการปฏิบัติงานเช่นเดียวกัน แม้แต่ผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมสนทนากลุ่มก็ยังมีความเห็นต่อสภาพปัญหาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เหมือนกัน กล่าวคือผู้สอนคนเดียวรับผิดชอบงานหลายด้าน จึงขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่สามารถจะดำเนินการใด ๆ ได้มากกว่านี้ ดังนั้น จึงทำให้ครูบรรพชิตและครูฆราวาสมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณและด้านงานบริหารทั่วไปไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามตำแหน่งของผู้จัดการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยผู้จัดการศึกษาที่เป็นผู้บริหาร มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษามากกว่าครูผู้สอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระปลัดชัยวัฒน์ ธรรมบันเทิง (2548, หน้า 75-76) ซึ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข (2547, หน้า 66) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่าสภาพและปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหารและครูอาจารย์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ให้ความสัมพันธ์เชิงการบริหารและการเรียน การสอนแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่มีระบบบังคับบัญชาสั่งการที่เด็ดขาดเหมือนระบบ ราชการ เมื่อผู้บริหาร ได้ให้บทบาทในลักษณะความผูกพันกับครูอาจารย์ ในโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้บริหารและครูอาจารย์มองเห็นสภาพปัญหา การบริหารงานทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน และการที่ผู้บริหารมีสภาพปัญหาการจัดการศึกษามากกว่า ครูผู้สอน เป็นเพราะว่าการมองในเชิงลึกซึ่งและทัศนะที่กว้างไกลของผู้บริหารมีมากกว่า จึงสามารถ วิเคราะห์ปัญหาได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมบริบททุกด้าน ประจวบกับผู้บริหารมีความ ใกล้ชิดกับโรงเรียนมานานและพร้อมที่จะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยผู้จัดการศึกษาที่มี ประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีสภาพปัญหาการจัดการศึกษามากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ 10 ปี สอดคล้องกับพระมหาไพฑูรย์ อินวันนา (2552, หน้า 125) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติกลุ่ม 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีบทบาทในการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ โดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับพระธีรวิวัฒน์ คะรัมย์ (2544, หน้า 104) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของครูอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 พบว่า ครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ ในการสอนไม่เกิน 5 ปี และครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 5 ปี มีปัญหาการจัด การเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 โดยภาพรวมและเป็นราย ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษา

จะมากหรือน้อยก็ตาม ย่อมประสบพบเจอกับสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน การบริหารหรือการสอนอยู่ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน โดยเฉพาะถ้าการวางแผนงานที่ดีแล้ว แต่บริบททางสังคมไม่เอื้ออำนวย เช่น ชุมชนไม่มีความรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม หน่วยงานภายนอกไม่สนับสนุนการศึกษาของสงฆ์ ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อมีไม่เพียงพอ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้จัดการศึกษาไม่สามารถจะดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตำแหน่งของผู้จัดการศึกษาแตกต่างกัน แต่ความคิดเห็นจึงไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข (2547, หน้า 67) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพด้านวุฒิการศึกษาต่างกันคือ กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีกับกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีรับรู้สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาการบริหารงานของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ก็พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้จัดการศึกษาได้รับการรับรู้สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเหมือนกัน ถึงแม้จะมีวุฒิการศึกษา ความรู้ ความสามารถต่างกัน แต่ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนก็ต้องเจอกับสภาพปัญหาเช่นเดียวกัน แนวความคิดจึงคล้ายกัน โดยมีความมุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า เพราะฉะนั้นวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษาจึงไม่มีความแตกต่างกัน

3. อภิปรายผลแนวทางการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้มีการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

3.1 ด้านวิชาการ

จากการทำสนทนากลุ่มในเรื่องของการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี ผู้เชี่ยวชาญต่างมีความคิดเห็นสรุปร่วมกันว่า สาเหตุที่ผู้บริหารและครูผู้สอนเล็งเห็นความสำคัญของสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี เนื่องจากกระแสโลกแห่งโลกาภิวัตน์ สังคมไร้พรมแดน ประกอบกับกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่ต่างพากันหลั่งไหลเข้ามา และสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมปัจจุบันเป็นยุคที่ก้าวกระโดดทางเทคโนโลยี และก้าวกระโดดทางวัฒนธรรม ระบบโรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่จะขัดเกลาเยาวชนให้เป็นคนดีมี

คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, คำนำ) กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสุตสารัตน์ บุญญา (2546, หน้า 9) ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา “คน” ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม เพื่อให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม การรับส่งข้อมูลและวิทยาการต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่เข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ การแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้าระดับโลก ดังนั้น การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดเวลา ผู้เชี่ยวชาญจึงให้ความเห็นว่า จะต้องปลูกฝังทุกขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ตื่นจากจำวัด สวดมนต์ ฉันทัดดาหารเช้า – เพล ต้องมีความรับผิดชอบ มีกิริยามารยาทเรียบร้อย ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ครูก็ต้องรู้จักที่จะสอนคุณธรรมและจริยธรรมทุกชั้นตอน ทุกขณะ ทุกเวลา ซึ่งบางครั้งอาจต้องอาศัยทางฝ่ายวิชาการในการจัดการการเรียนการสอนแบบบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย หรือสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ยิ่งถ้านักเรียนชอบเรียนวิชาใด ก็เป็นที่ครูอาจารย์ต้องเน้นเป็นพิเศษ และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีลงไปด้วย โดยเฉพาะครูผู้สอนต้องถนัดเป็นพิเศษว่า ผู้เรียนนั้นเป็นเสมือนลูกของตนเอง เมื่อแนะนำพร่ำสอนก็จะมีเจตคติที่ดีนักเรียนตลอดเวลา และผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีภายในสถานศึกษา คือต้องมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ โดยมีการเชิญผู้ปกครอง ชุมชนมาร่วมกิจกรรมด้วย โดยมีการสอดแทรกหลักพุทธธรรม ผ่านการอบรม การบรรยายธรรม ฟังเทศน์และยังสามารถนำเสนอผลงานของโรงเรียนได้อีกวิธีหนึ่งด้วย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งทางผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน ชุมชน รวมทั้งได้มีการพัฒนาโรงเรียน ชุมชน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (องคมนตรีศึกษา สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552, หน้า 25) ที่ได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนา 4 ด้าน คือ

- 1) พัฒนาคุณภาพเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี

2) พัฒนาคุณภาพผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3) พัฒนาคุณภาพโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน

3.2 ด้านงบประมาณ

จากการทำสนทนากลุ่มในเรื่องของการจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการเรียน การสอน ผู้เชี่ยวชาญต่างมีความคิดเห็นสรุปร่วมกันว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ค่าเช่า และการได้รับการโอนเงินงบประมาณจากส่วนราชการสู่โรงเรียนเป็นรายเดือนซ้ำตามไปด้วยและงบประมาณจะมากหรือน้อย ก็จะขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นรายคน ทำให้เกิดความแตกต่างของงบประมาณที่ได้รับแต่ละโรงเรียนมากน้อยแตกต่างกันไป ควรมีการจัดระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ โดยการหาผู้สนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มาส่งเสริมให้สื่อการเรียนการสอนให้กับนักเรียน และต้องเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ เอาใจใส่ ไม่ทำลายสิ่งของ สอนวิธีการใช้อุปกรณ์ให้มีคุณค่า ถูกต้องและเป็นประโยชน์ แม้แต่ครูผู้สอนก็ต้องทำความเข้าใจต่อสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน สอดคล้องกับคลินตัน (Clinton, 1996) ที่ได้ศึกษาปัญหาต่างๆ ของครูใหม่ที่สำเร็จปริญญาตรีจำนวน 10 คน จากมหาวิทยาลัยเท็กซัส เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู ผลการศึกษาปรากฏว่าปัญหาที่ครูส่วนใหญ่ประสบอยู่ คือ ปัญหาการขาดการฝึกฝน การใช้อุปกรณ์การสอนจากสถานฝึกหัดครู จากการช่วยเหลือและขาดแหล่งทรัพยากร ปัญหาในการเลือกใช้วิธีสอน ส่วนมากใช้วิธีบรรยาย จึงเป็นเหตุผลที่ครูผู้สอนและนักเรียนต้องการทำความเข้าใจกับสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ให้ทนนาน ประหยัด มีประโยชน์ และไม่จำเป็นต้องจัดซื้อจัดจ้างให้เสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์

3.3 ด้านบุคลากร

จากการทำสนทนากลุ่มในเรื่องของการดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้ได้มาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญต่างมีความคิดเห็นสรุปร่วมกันว่า บุคลากรส่วนใหญ่เรียนจบมาในสาขาที่ไม่ตรงกับวิชาที่สอนหรือบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งที่ไม่ถนัด จึงไม่มีความชำนาญ

ในการปฏิบัติงาน หรือบางท่านอาจจะไม่ได้จบสายครูโดยตรง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ จรรยาบรรณวิชาชีพจึงไม่ได้มาตรฐาน ควรมีการคัดสรรบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานภายใน โรงเรียนให้ตรงตามสาขาวิชาที่ขาด จัดอบรมบุคลากรในการปฏิบัติการสอนเป็นประจำ เน้น แนวทาง วิธีการ และจรรยาบรรณวิชาชีพให้มีความเข้าใจ จัดหาสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อ การเรียนการสอน สร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพโดยการพัฒนาครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้อง กับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 ค, หน้า 83-85) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นผู้นำปรัชญา แนวคิด และเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ บนความเชื่อที่ว่า ถ้าต้องการเด็กแบบใด การสอนและการบริหารจะต้องมีพฤติกรรมเช่นนั้น ถ้าต้องการให้ครูสอนแบบใด ครูจะต้องได้รับ การฝึกฝนด้วยวิธีเช่นนั้น แต่ต้องทำให้ครูมีความซาบซึ้งและซึมซับความคิดความเชื่อและวิธีการปฏิบัติ เพื่อนำไปใช้ในการสอน และการบริหารได้อย่างจริง ดังนั้น ถ้าหากเราสามารถปฏิรูประบบ ครูผู้สอนสำเร็จ ย่อมหมายถึงเด็กและเยาวชนไทยเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต ในการปฏิรูป ระบบครูผู้สอนให้สำเร็จตามเป้าหมายนั้น ต้องดำเนินการดังนี้

- 1) ปรับปรุงและพัฒนาระบบและเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูให้เชื่อมโยง กับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครูผู้สอน
- 3) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้สามารถจัดการเรียนการสอน วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและ เทคโนโลยีได้อย่างดี
- 4) คัดสรรให้แก่ผู้เรียนโดยลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็นและจัดให้มีบุคลากรสาย สนับสนุนให้เพียงพอ เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ และมีโอกาสพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง
- 5) ปรับปรุงเกณฑ์กำหนดอัตราครู โดยพิจารณาจากภาระงานที่ชัดเจนร่วมด้วยและ จัดให้มีจำนวนครูเพียงพอตามเกณฑ์และมีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน

ในการดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพนั้น จะต้อง มีการคัดสรร ฝึกอบรม นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และนอกจากนั้นต้อง มีขวัญ กำลังใจ ยกย่องเชิดชูครูผู้สอนอีกด้วย จึงจะสามารถพัฒนาครู นักเรียน และโรงเรียนให้ได้ มาตรฐานการศึกษา

3.4 ด้านงานบริหารทั่วไป

จากการทำสนทนากลุ่มในเรื่องของการจัดและให้บริการการศึกษาแก่บุคคล ชุมชน หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น ผู้เชี่ยวชาญต่างมีความคิดเห็นสรุปร่วมกันว่า มีการกำหนด

ยุทธศาสตร์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งด้านจิตวิญญาณและด้านการประกอบอาชีพที่สุจริต การประชาสัมพันธ์อาจกระทำผ่านทาง การจัดทำวารสาร จดหมายข่าว เสียงตามสาย วิทยุชุมชน และผ่านทางอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2552, หน้า 23) ที่กล่าวไว้ว่า สถาบันทางศาสนาควรเน้นให้เยาวชนและประชาชนเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ร่วมแรงแข่งขันร่วมมือกันทำงานด้านเผยแผ่แบบบูรณาการ โดยนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ และถ้ามีสถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ก็จะสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรให้บริการด้านวิชาการ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ที่จำเป็น เพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของสังคม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน วัด และหมู่บ้าน ดังที่เช็น แก้วยศและเสาวนีย์ เกียรติ (2540, หน้า 1-2) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในหัวข้อการปฏิรูปการศึกษาจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นเจตนารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดเนื้อหาสาระของการเรียนการสอนที่เรียกว่า Schooling ให้ดีขึ้นกว่าเดิม แนวโน้มของการปฏิรูปมักจะมุ่งสู่แบบใดแบบหนึ่งหรือการแบ่งภาระที่เหมาะสมระหว่างการกระจายอำนาจ (Decentralization) กับการใช้กลไกตลาด (Market Model) แบบแรกคือการกระจายอำนาจนั้น เห็นได้ชัดเจนในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมอบหมายให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดบริการการศึกษาด้วยตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษา จะมองเห็นลักษณะแรก อาจเรียกได้ง่าย ๆ ว่า การเปลี่ยนแปลงรูปธรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดโรงเรียน (School Governances) ให้มีรูปแบบและโครงสร้างเปลี่ยนไป โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดลักษณะที่สองขึ้น ซึ่งอาจเรียกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางนามธรรม ได้แก่ การเรียนการสอนที่อาศัยองค์ประกอบทางสังคมและเทคโนโลยีของการให้การศึกษา (Sociotechnology of Schooling) ผู้เชี่ยวชาญบอกว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ควรเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นเข้าร่วมมือในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษา ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เพื่อให้การจัดการศึกษาและเรียนรู้มีคุณภาพมาตรฐานและสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านงานบริหารทั่วไป ผู้จัดการศึกษาควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้บริหาร บุคลากร ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันกำหนดภาพลักษณ์หรือวิสัยทัศน์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. ผู้บริหารและบุคลากรควรร่วมกันคิดภาระหน้าที่ให้ชัดเจน ท้นต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์
3. ผู้บริหารและบุคลากรควรมีการวางแผนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าที่สุด
4. ผู้จัดการศึกษาควรเน้นการทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน ต้องมีการประสานแผนงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้า
5. ผู้จัดการศึกษาควรปรับปรุงแนวคิดและระบบการทำงานแนวใหม่ ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสุรินทร์
2. ควรศึกษาสภาพและความต้องการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดสุรินทร์ เป็นรายโรงเรียน
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดสุรินทร์ในทศวรรษหน้า
3. ควรศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดสุรินทร์